

יוזבאשי (סרן) גבהיקומה, התכונן להתקפה יהודית. גמאל עבר אל-נאסר, מפקד פלוגת קרבית בחיל המשלוח, הירבה באיתן השאלות שהעסיקו את מוחמד נגיב; גם הוא כבר הספיק להיפצע ולחזור לחזית. ליבו היה מלא שנאה כפולה: ליהודים שפצעו אותו ולא להאלה ששלחו לחזית צבא בלתי-מוכשר ללחמה, אשר מאחוריו לא עמדה חברה מחושלת, המסוגלת לנהל מלחמה. בליבו התגבשה ההחלטה: צריך לשנות את המצב, להכניס מהפכה בחיים המצריים.

לא היתה זו החלטה סתמית. משך שנים ליכד עבד אל-נאסר קבוצת קצינים צעירים, שגברה בהם ההרגשה כי יש לשנות משהו. משך שנים אלה השתעשעו בכל מיני רעיונות, שהשתרעו מן הקדמוניות ועד לכיבוש הסודאן ואפריקה הצפונית ככוח. בזה לא היו קצינים אלו שונים בהרבה מרוב בני המשפחות העשירות של מצרים: מסונקים, חסרי תכלית, ריקניים, אשר התעסקו העיקרית היתה רדיפת נשים ותענוגות.

מלחמת ארץ-ישראל שינתה את הדבר. הקצינים היהירים עברו את כור ההיתוך הקרבי, מפלותיהם גיבשו בלבם את הכרת המצב האמיתי. ארצם, כשחזר לביתם, היוו חומר מצויין לביצוע הפיכה. גמאל עבד אל-נאסר היה הרוח החיה של ההפכה הזו.

לפני שעת האפס

ב-21 ביולי 1952, לפני שנה בדיוק, החליטו עבד אל נאסר ועשרת הקצינים שליכד סביבו, כי הגיעה השעה לפעול. אנשי פארוק בצבא הדגדגו את חסא, ודחה סכנה כי סוכניו יגלו בכל רגע את קבוצת המהפכנים. הם קבעו את שעת האפס, באמצע הלילה, ופסק עבד אל-נאסר על דלת דירתו הצנועה של הליחה (מיגר גינאל) מוחמד נגיב. הוא זכר את הפגישה שהיתה לו עם הקצין הגבוה, כשהלה שכב בבית החולים בעזה, בשיחה הארוכה שהיתה להם ואשר בה גילה נגיב את המרידות שמלאה את לבו נגד המשטר שלח אותם לחזית.

לעבד אל-נאסר היתה הצעה מפתיעה: נגיב יופיע בפני העולם כמנהיג ההפיכה. הוא ידע כי לא די לקבוצת צעירים לאסור את חברי הממשלה ולתפוס את השלטון, כדי שהעם יראה בהם מנהיגים. הוא ידע גם כי בעיני העולם כולו יופיעו כקבוצת הרפתקנים, חסרי-תכלית, הסכמתו של נגיב, איש צבא מן השורה הראשונה, היתה נותנת להפיכה משקל של רצינות, הופכת אותה לעובדה בין-לאומית. נגיב הסכים. ההפיכה בוצעה.

היא חוללה מפנה היסטורי במרחב השמי — מפנה שלא נפל בחשיבותו מהכרזה מסוימת שהושמעה 50 חודשים לפני כן באולם המוזיאון של תל-אביב, מרחק 423 קילומטר מקאהיר.

מהלומה בקת הרובה

האיש והמהפכה היו שניהם תוצרת ישראל. שלושה יהודים יצרו אותם: דוד בן גוריון, שמעון

הפנים פני נגיב. בראש צועד נגיב, אחרי כל העם המצרי. כדי להדגיש את האחדות והליכוד השוררים בשורותיו, צייר הצייר המצרי-הארמני סארוקאן את כל העם עם פנים אחידים: פני נגיב. כולם צועדים כשעיניהם נשואות קדימה.

החובשים והרופאים בבית-החולים הצבאי שליד עזה היו מופתעים ביותר. זו הפעם הראשונה שנודמן להם לראות קצין בעל דרגה כה גבוהה מובא על אלונקה. פצוע מעל לדרגת סאג (רב-סרן) היה תמיד יוצא מן הכלל, אך איש לא זכר אמירלאי (אלוף) שנפצע בחזית.

הוותיק שבין עובדי בית החולים, סיפר כי פעמיים לפני כן כבר שמע על אמירלאי שנפצע בחזית, אלא שבשני המקרים היה זה אותו קצין שהובא עתה, בשלישית, לבית החולים: מוחמד נגיב, מפקד הבריגדה הראשונה של חיל המשלוח המצרי בחזית ארץ-ישראל. בחדר המיוחד שהוקצה לו שקע האמירלאי, שחזהו היה

נקוב רסיסים, בהרהורים. כבר אחרי פציעתו הראשונה, בכיבוש ניצנים, הפציעו בו חבריו לדרגה לבל יסתכן כל כך בשורות הקדמיות, אך ברגע שהחלים, התייצב שוב בראש מפקדתו. "הוא לא פוחד מהיהודים", סיפרו עליו החיילים.

לילות של חשבון נפש

לא היה זה לגמרי נכון. אמנם התגאה מוחמד נגיב, בן הקצין המצרי ששרת בטווח ונשא לאשה בתיכפר סודנית, כי לא ירא אלא מפני האלוקים. אך לבו היה מלא חרדה כל פעם שניצבו חייליו מול היהודים.

כלילות ארוכים של חשבון נפש הוא הבין כי לצבא המצרי לא היו כל סיכויים לנצח במלחמתו. הוא ראה בבירור כי מצבם הנחשל של הערבים, בורותם, רמתם הגופנית והנפשית הירודה, נטלו מהם את האפשרות לעמוד אף מול כוח כה קטן כיהודי ארץ-ישראל, בעלי המבנה החברתי המעולה.

כחייל עשה את המוטל עליו, יצא למלחמה. אולם גם דבקותו המקצועית ואומץ-ליבו הקרבי לא יכלו לטשטש את השאלה הגדולה: לשם מה נלחמים המצרים בנגב, מדוע נשלחו אלפי חיילים למות בנכר?

שנאה כפולה

על גבעה קטנה, מול גבעה, שכב אותה שעה בחפירתו,

המנגינה הפוליטית. שתי היפהפיות המתחרות על הכסא המוסיקלי, לפי מנגינת נגיב, מסמלות את המשטר הרפובליקאי והמשטר המלוכני. משך חודשים רבים סירב נגיב לומר בפירוש מה יהיה משטרו — עד שמנה את עצמו לנשיא הרפובליקה.

(„גבעות“) אבידן והחייל הקרבי הישראלי. כל היסודות של המהפכה המצרית — ושל שאר המהפכות הערביות — היו מוכנים לפני כן; היתה דרושה המהלומה הגדולה של קת הרובה הישראלי כדי להכנס לעובדה.

כי כל ערבי הבין שהמלחמה לא נסתיימה במבואות עזה. חייליו של יגאל אלון, שהגיעו לאבו-עגילה, היו כצופר אזעקה. היה ברור לכל אדם בין קהיר לבגדאד, שישראל הפכה לגוף חי במרחב, שהיה צורך להשלים עמו או להילחם נגדו עד הסוף, יהיה אשר יהיה.

הבחירה לא היתה רק בידי הערבים. היא היתה גם בידי קומץ האנשים שישבו במשרדים בירושלים ובתל-אביב, היו אחראים לגורלה של מדינת ישראל.

„אנו רוצים לשמוע“

ימים מעטים אחרי שהטנקים של נגיב פצעו את שערי ארמון ראס אל-תיין באלכסנדריה, קם דוד בן גוריון באולם הכנסת, השמימי הצהרתי היסטורי, הוא ציין את דברי נגיב, שהודה כי התנגד מראש לפלישה המצרית בארץ-ישראל. קרי: לזר בן-גוריון: חזית הישראלית מושטת לשלום לשליט החדש של מצרים.

משך כמה שעות עצרו אנשים רבים משני עברי מסך החול את נשימתם. הרבה מאד היה מונח על כפות המאזנים: גורלם של שני עמים, אשר המאבק ביניהם הוא עתיק ככתב החרטומים על הפירמידות. כעבור יומיים באה תשובתה של קהיר, היא לא היתה תרועת חצוצרה, אולם ההד שלה במסדרונות הדיפלומטיים בכירות העולם היה משמעותי. אמר דוברו של מוחמד נגיב: „לא קבלנו שום דבר רשמי מממשלת ישראל“. בשפת הדיפלומטים, שכלליה חוקים יותר מכל שפה אחרת בעולם, היה פרוש הדבר: איננו דוחים את ההצעה. רצוננו לשמוע פרטים. הצעד הבא חייב לבוא מתל-אביב.

פגישה בבית קפה

העולם לא שמע עוד על כל העניין. אולם היה לו המשך סודי וכמוס. הוא היה אופייני מאד. בבית קפה בלונדון נעשה הצעד. לא היתה זו פניה דיפלומטית, שום מגע רשמי לא קויים. מזכיר שני בצירות הישראלית, צעיר בשם יהושע תדמור, נפגש עם צעיר אחר, יועץ ליד שגרירות מצרים בלונדון.

אותו יועץ נמנה על מקורביו האישיים של נגיב מימי ילדות, כאשר הוריהם שכנו בית על יד בית. הוא כבר נפגש לא פעם, בלוחית עוד כמה מאנשי השגרירות שגילו נטיון סוציאליסטיות, עם אנשים מהצירות הישראלית, ונאומי של בן-גוריון מילא אותו התלהבות.

בפגישה עם תדמור, שלושה ימים אחרי הנאום, הודיע המצרי כי העביר לנגיב סיכום כל השיחות שהיו להם עד אז. נגיב ענה לו במכתב תודה, ביקש ממנו להעביר, דרך קשריו האישיים, עצה לממשלת ישראל, מטעמים מובנים, אי אפשר לפרסם את שמו.

החתן המאושר. עם ביטול המשטר הקודם, ביטל נגיב גם את התחוקה. קריקטורה זו מתארת חתונה ערבית טיפוסית, כשנגיב והממשלה מובילים ביניהם את חתן המאושר — החוקה החדשה — לקול תרועת ההסונים המאושרים.